

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

NGUYỄN ĐĂNG THUẬN

**HOÀN THIỆN HỆ THỐNG CHỈ TIÊU GIÁM SÁT
HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH CỦA CÁC CÔNG TY XÂY DỰNG
THUỘC BỘ QUỐC PHÒNG**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI – 2016

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

NGUYỄN ĐĂNG THUẬN

**HOÀN THIỆN HỆ THỐNG CHỈ TIÊU GIÁM SÁT
HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH CỦA CÁC CÔNG TY XÂY DỰNG
THUỘC BỘ QUỐC PHÒNG**

Chuyên ngành : Kế toán

Mã số : 62.34.03.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: 1. TS. NGUYỄN TUẤN PHƯƠNG
2. PGS.TS. NGUYỄN THỊ ĐÔNG

HÀ NỘI - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi; các số liệu và kết quả trong Luận án là trung thực, có nguồn gốc rõ ràng và chưa được công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả luận án

Nguyễn Đăng Thuận

MỤC LỤC

Trang

Trang phụ bì	
Lời cam đoan	
Mục lục	
Danh mục các chữ viết tắt	
Danh mục các bảng	
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ HỆ THỐNG CHỈ TIÊU GIÁM SÁT HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH CỦA CÁC CÔNG TY XÂY DỰNG	16
1.1. TỔNG QUAN VỀ CÔNG TY XÂY DỰNG TRONG NỀN KINH TẾ.....	16
1.1.1. Khái niệm và vai trò công ty xây dựng.....	16
1.1.2. Đặc điểm hoạt động kinh doanh của công ty xây dựng trong mối quan hệ với giám sát hoạt động tài chính.....	18
1.2. HỆ THỐNG CHỈ TIÊU GIÁM SÁT HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH CỦA CÁC CÔNG TY XÂY DỰNG	21
1.2.1. Bản chất và vai trò của giám sát hoạt động tài chính trong các công ty xây dựng.	21
1.2.2. Mục tiêu, nội dung và chủ thể giám sát hoạt động tài chính trong các công ty xây dựng.....	27
1.2.3. Chỉ tiêu và phân loại hệ thống chỉ tiêu giám sát hoạt động tài chính trong các công ty xây dựng.....	32
1.2.4. Nội dung các chỉ tiêu giám sát hoạt động tài chính công ty xây dựng.....	39
1.3. KINH NGHIỆM VỀ HỆ THỐNG CHỈ TIÊU GIÁM SÁT HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH TRONG CÁC CÔNG TY CỦA MỸ VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM CHO VIỆT NAM	57
1.3.1. Kinh nghiệm về hệ thống chỉ tiêu giám sát hoạt động tài chính trong các công ty của Mỹ.....	57
1.3.2. Bài học cho các công ty xây dựng Việt Nam từ kinh nghiệm về hệ thống chỉ tiêu giám sát hoạt động tài chính trong các công ty của Mỹ	65

Kết luận chương 1	65
Chương 2: THỰC TRẠNG HỆ THỐNG CHỈ TIÊU GIÁM SÁT HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH CỦA CÁC CÔNG TY XÂY DỰNG THUỘC BỘ QUỐC PHÒNG	67
2.1. TỔNG QUAN VỀ CÁC CÔNG TY XÂY DỰNG THUỘC BỘ QUỐC PHÒNG.....	67
2.1.1. Quá trình hình thành và phát triển của các công ty xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng.....	67
2.1.2. Đặc điểm hoạt động kinh doanh của các công ty xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng.....	68
2.1.3. Cơ chế tài chính của các công ty xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng	70
2.2. THỰC TRẠNG HỆ THỐNG CHỈ TIÊU GIÁM SÁT HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH CỦA CÁC CÔNG TY XÂY DỰNG THUỘC BỘ QUỐC PHÒNG.....	92
2.2.1. Thực trạng về chỉ tiêu giám sát hoàn thành kế hoạch.....	93
2.2.2. Hệ thống chỉ tiêu giám sát huy động và sử dụng vốn.....	93
2.2.3. Thực trạng về chỉ tiêu giám sát hiệu quả sử dụng vốn	95
2.2.4. Chỉ tiêu giám sát hoạt động phân phối lợi nhuận sau thuế.....	96
2.2.5. Chỉ tiêu giám sát khả năng trả nợ.....	97
2.2.6. Thực trạng về chỉ tiêu giám sát sử dụng chi phí	98
2.3. ĐÁNH GIÁ HỆ THỐNG CHỈ TIÊU GIÁM SÁT HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH CỦA CÁC CÔNG TY XÂY DỰNG THUỘC BỘ QUỐC PHÒNG.....	98
2.3.1. Kết quả đạt được	98
2.3.2. Những tồn tại và nguyên nhân	100
Kết luận chương 2	107
Chương 3: GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN HỆ THỐNG CHỈ TIÊU GIÁM SÁT HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH TRONG CÁC CÔNG TY XÂY DỰNG THUỘC BỘ QUỐC PHÒNG	109
3.1. ĐỊNH HƯỚNG, NGUYÊN TẮC VÀ YÊU CẦU HOÀN THIỆN HỆ THỐNG CHỈ TIÊU GIÁM SÁT HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH TRONG CÁC CÔNG TY XÂY DỰNG THUỘC BỘ QUỐC PHÒNG	109

3.1.1. Định hướng hoàn thiện hệ thống chỉ tiêu giám sát hoạt động tài chính của các công ty xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng.....	109
3.1.2. Nguyên tắc hoàn thiện hệ thống chỉ tiêu giám sát hoạt động tài chính trong các công ty xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng.....	110
3.1.3. Yêu cầu hoàn thiện hệ thống chỉ tiêu giám sát hoạt động tài chính trong các công ty xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng.....	110
3.2. GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN HỆ THỐNG CHỈ TIÊU GIÁM SÁT HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH TRONG CÁC CÔNG TY XÂY DỰNG THUỘC BỘ QUỐC PHÒNG.....	112
3.2.1. Hoàn thiện nhóm chỉ tiêu tài chính bên trong của doanh nghiệp.....	113
3.2.2. Xây dựng nhóm chỉ tiêu cảnh báo rủi ro	134
3.2.3. Nhóm chỉ tiêu phi tài chính	140
3.2.4. Giải pháp hoàn thiện cơ chế chính sách	144
3.2.5. Giải pháp hoàn thiện quy trình giám sát hoạt động tài chính tại các công ty xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng	148
3.2.6. Hoàn thiện chế độ kế toán và quản lý các công ty xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng.....	152
3.3. ĐIỀU KIỆN THỰC HIỆN CÁC GIẢI PHÁP.....	153
3.3.1. Đối với Nhà nước và các cơ quan chức năng (BQP)	153
3.3.2. Đối với Doanh nghiệp xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng.....	154
Kết luận chương 3	157
KẾT LUẬN	158
DANH MỤC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN.....	160
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	161
PHỤ LỤC.....	168

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

BCH	: Bộ chỉ huy
BĐ	: Binh đoàn
BQP	: Bộ Quốc phòng
BTTM	: Bộ Tổng tham mưu
CP	: Cổ phần
DN	: Doanh nghiệp
DNNN	: Doanh nghiệp nhà nước
GSTC	: Giám sát thi công
HĐTC	: Hoạt động tài chính
HT	: Hệ thống
KTNN	: Kinh tế nhà nước
NSNN	: Ngân sách nhà nước
QC PKKQ	: Quân chủng phòng không không quân
QK	: Quân khu
TCDN	: Tài chính doanh nghiệp
TNHH	: Trách nhiệm hữu hạn
VN	: Việt Nam
XD BQP	: Xây dựng Bộ Quốc phòng

DANH MỤC CÁC BẢNG

<u>Số hiệu</u>	<u>Nội dung</u>	<u>Trang</u>
Bảng 1.1:	Rủi ro tài chính và rủi ro kinh doanh	63
Bảng 1.2:	Các chỉ số phản ánh rủi ro tài chính	64
Bảng 2.1a:	Vốn đầu tư của chủ sở hữu năm 2011, 2012, 2013	72
Bảng 2.1b:	Vốn đầu tư của chủ sở hữu năm 2012, 2013, 2014	72
Bảng 2.2:	Tỷ trọng vốn đầu tư của chủ sở hữu trên tổng nguồn vốn	73
Bảng 2.3:	Vốn huy động từ các nguồn tự bổ sung	73
Bảng 2.4a:	Vốn huy động từ nợ phải trả 2011, 2012, 2013	74
Bảng 2.4b:	Vốn huy động từ nợ phải trả 2012, 2013, 2014	75
Bảng 2.5:	Tỷ trọng nợ ngắn hạn và nợ dài hạn trên tổng nguồn vốn	76
Bảng 2.6a:	Tình hình đầu tư vào vốn hàng tồn kho và các khoản phải thu	78
Bảng 2.6b:	Tình hình đầu tư vào vốn hàng tồn kho và các khoản phải thu	79
Bảng 2.7a:	Kết quả hoạt động sử dụng vốn cho sản xuất kinh doanh của các công ty xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng.	80
Bảng 2.7b:	Kết quả hoạt động sử dụng vốn cho sản xuất kinh doanh của các công ty xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng.	81
Bảng 2.8:	Giá trị đầu tư vào các công ty con, liên doanh liên kết và đầu tư dài hạn khác	82
Bảng 2.9:	Giá trị đầu tư tài chính ngắn hạn của các công ty xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng	83
Bảng 2.10a:	Kết quả hoạt động sản xuất kinh doanh của các công ty	84
Bảng 2.10b:	Kết quả hoạt động sản xuất kinh doanh của các công ty	85
Bảng 2.11a:	Tổng tài sản của các công ty trong thời gian 2011, 2012, 2013	85
Bảng 2.11b:	Tổng tài sản của các công ty trong thời gian 2012, 2013, 2014	85
Bảng 2.12:	ROE của các công ty xây dựng thuộc Bộ Quốc phòng	96
Bảng 2.13:	Tình hình khả năng thanh toán nợ đến hạn của 5 công ty	97
Bảng 3.1:	Tổng hợp các chỉ tiêu tài chính giám sát hoạt động huy động vốn của doanh nghiệp	117
Bảng 3.2:	Bộ chỉ tiêu phản ánh tình hình phân bổ vốn	118
Bảng 3.3:	Cơ cấu tài sản dài hạn trong doanh nghiệp xây dựng	118
Bảng 3.4:	Bộ chỉ tiêu phản ánh tốc độ luân chuyển vốn:	121
Bảng 3.5:	Chỉ tiêu tài chính trung bình của doanh nghiệp ngành xây dựng	134
Bảng 3.6:	Cách xác định các chỉ tiêu phi tài chính	141

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài nghiên cứu

Xây dựng cơ bản là ngành sản xuất vật chất quan trọng mang tính chất công nghiệp tạo ra cơ sở vật chất cho nền kinh tế quốc dân. Ngành xây dựng cơ bản so với các ngành sản xuất khác có những đặc điểm kinh tế kỹ thuật riêng biệt thể hiện ở sản phẩm và quá trình tạo ra sản phẩm. Đặc điểm này chi phối tới công tác quản lý và giám sát hoạt động sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp hoạt động trong lĩnh vực xây dựng.

Xây dựng trong các công ty xây dựng nói chung và các công ty xây dựng thuộc BQP nói riêng đã có từ lâu, nhưng chỉ thực sự phát triển mạnh trong thời gian gần đây, khi cơ chế quản lý kinh tế Việt Nam đổi mới và có nhiều biến chuyển về mọi mặt. Hiện nay nhu cầu đầu tư xây dựng là rất lớn, nhưng trên thực tế, quá trình quản lý, giám sát chất lượng và hiệu quả quản lý các dự án đầu tư xây dựng còn nhiều hạn chế và gặp nhiều khó khăn. Tình trạng đó có thể xuất phát từ nhiều nguyên nhân khác nhau, nhưng chủ yếu là do cơ cấu tổ chức quản lý chưa được hoàn thiện, quy trình quản lý chưa chặt chẽ, tính chuyên nghiệp hóa chưa cao và chất lượng đội ngũ cán bộ trong công tác quản lý các dự án xây dựng chưa đáp ứng được yêu cầu thực tế. Tất cả những vấn đề đó được lý giải từ nguyên nhân hệ thống giám sát hoạt động tài chính trong các công ty xây dựng nói chung và các công ty xây dựng thuộc BQP nói riêng cần phải hoàn thiện.

Trong thực tế hiện nay, cơ chế quản lý tài chính trong quân đội: công tác quản lý, sử dụng tài sản, nguồn kinh phí... có nhiều đặc thù. Đối với BQP, công tác quản lý, sử dụng tài sản và kinh phí diễn ra trực tiếp từ các đơn vị trực thuộc BQP trở xuống như các quân khu, quân đoàn, quân binh chủng, học viện nhà trường, tổng cục và các đơn vị cấp dưới. Mặt khác hoạt động quân sự lại mang tính đặc thù riêng, do đó hoạt động tài chính và giám sát hoạt động tài chính cũng mang tính đặc thù riêng. Sự phức tạp trong quản lý, cấp phát ngân sách dẫn tới lãnh đạo, chỉ huy và cán bộ nghiệp vụ trong các đơn vị xây dựng thuộc BQP

thường dựa trên các quy định của pháp luật, kinh nghiệm cá nhân để giải quyết công việc cũng như kiểm tra, giám sát hơn là một cái nhìn tổng quát về hệ thống các chỉ tiêu giám sát hoạt động tài chính. Rất ít các đơn vị có được chính sách công cụ và thủ tục giám sát hoạt động tài chính riêng, phù hợp với thực tiễn và thực sự hiệu lực, hiệu quả để thực hiện công tác quản lý tài chính một cách hữu hiệu. Việc thiếu một kỹ năng phân tích, kỹ năng giám sát và nhất là một hệ thống đồng bộ các chỉ tiêu giám sát hoạt động tài chính, từ mục tiêu, cảnh báo rủi ro đến các hoạt động về kiểm soát, giám sát, dẫn đến lãng phí nguồn lực vào những thủ tục kiểm soát, thủ tục giám sát không cần thiết, hoặc không hiệu quả do thời điểm giám sát sau khi thực hiện, trong khi lại bỏ sót những thủ tục quan trọng. Chính vì vậy, hoàn thiện hệ thống các chỉ tiêu giám sát hoạt động tài chính ở các đơn vị xây dựng thuộc BQP là hết sức cần thiết và là một trong những yêu cầu cấp bách hiện nay.

Bên cạnh những phức tạp, khó khăn, quản lý tài chính ở các đơn vị xây dựng thuộc BQP cũng có những điểm tương đồng, vì vậy tổ chức và xây dựng một hệ thống các chỉ tiêu giám sát hoạt động tài chính hoàn chỉnh sẽ là công cụ, là biện pháp hữu hiệu để nâng cao hiệu quả công tác quản lý tài chính tại tất cả các đơn vị.

Các công ty xây dựng thuộc BQP cũng là các đơn vị thụ hưởng NSNN nhưng mang tính đặc thù, mang tính mệnh lệnh Quốc phòng. Hoạt động xây dựng vừa mang mục tiêu chính trị vừa có hoạt động xây dựng mang tính kinh doanh. Tính đặc thù của các hoạt động vì mục tiêu chính trị là tính mệnh lệnh, tính chất cơ mật, quyết liệt, cơ động cao, tính đặc trưng của cơ cấu tổ chức, môi trường hoạt động đặc biệt. Đặc điểm này ảnh hưởng và chi phối một cách trực tiếp và toàn diện đối với mọi hoạt động tài chính Quân đội. Nghị quyết của Quân ủy Trung ương và BQP đã chỉ rõ: hoạt động tài chính Quân đội phải lấy việc phục vụ nhiệm vụ Quân sự quốc phòng là mục tiêu hàng đầu song phải gắn liền với yêu tố tiết kiệm, hiệu quả. Tổ chức giám sát hoạt động tài chính trong các công ty xây dựng thuộc BQP phải phù hợp với yêu cầu hoạt động Quân sự, đạt